Data publikacji: 02-10-2020

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X KADENCJA

Warszawa, dnia 1 października 2020 r. **Druk nr 223**

KOMISJA
PRAW CZŁOWIEKA,
PRAWORZĄDNOŚCI I PETYCJI

Pan
Tomasz GRODZKI
MARSZAŁEK SENATU
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Na podstawie art. 90d ust. 1 pkt 1 Regulaminu Senatu Komisja Praw Człowieka, Praworządności i Petycji wnosi o podjęcie postępowania w sprawie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej projektu ustawy

o zmianie ustawy o pomocy społecznej.

Do reprezentowania Komisji w dalszych pracach nad tym projektem ustawy upoważniony jest pan senator Michał Seweryński.

W załączeniu przekazuję projekt ustawy wraz z uzasadnieniem.

Przewodniczący Komisji
Praw Człowieka, Praworządności i Petycji
(-) Aleksander Pociej

projekt

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy o pomocy społecznej

Art. 1. W ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2019 r. poz.1507, 1622, 1690, 1818 i 2473) w art. 52 po ust. 2a dodaje się ust. 2b w brzmieniu:

„2b. Jeżeli gmina właściwa, o której mowa w ust. 2a, nie zapewnia na swoim terenie możliwości korzystania całodobowo z usług bytowych i opiekuńczych prowadzonych w formie rodzinnego domu pomocy, osoba fizyczna lub organizacja pożytku publicznego może zawrzeć umowę o prowadzenie rodzinnego domu pomocy z gminą sąsiadującą.”.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

U Z A S A D N I E N I E

1. Cel projektowanej ustawy

Projekt ustawy stanowi realizację postulatu zawartego w petycji P9–47/19 skierowanej do Senatu RP przez osobę prywatną. Autor petycji wnosi o zmianę ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2019 r poz. 1507, z późn. zm.) w zakresie przepisu art. 52 ust. 2a, który stanowi, że „Rodzinny dom pomocy jest prowadzony na podstawie umowy zawartej przez osobę fizyczną albo organizację pożytku publicznego z gminą właściwą ze względu na miejsce położenia rodzinnego domu pomocy".

Autor petycji prowadzi rodzinny dom pomocy, który jest położony na terenie gminy L., umowę na usługi opiekuńcze zawarł z Prezydentem Miasta T., umowa wygasa z końcem 2020 r. W petycji wskazał, że w świetle art. 52 ust. 2a jego działalność gospodarcza ulegnie likwidacji, gdyż gmina właściwa ze względu na miejsce położenia rodzinnego domu pomocy nie wyraża zainteresowania takimi usługami, w przeciwieństwie do pobliskiej gminy w T. Zmiana art. 52 ust. 2a umożliwiłaby prowadzenie rodzinnego domu pomocy na podstawie umowy zawartej przez osobę fizyczną lub organizację pożytku publicznego z gminą *bez względu na miejsce położenia domu pomocy*.

Autor petycji podnosi, że brakuje miejsc w domach pomocy społecznej, a rodzinny dom pomocy jest alternatywą dla ludzi starszych, którzy traktują rodzinny dom pomocy jak własny.

2. Różnice między obowiązującym a projektowanym stanem prawnym

Pobyt w rodzinnym domu pomocy stanowi jedną z form udzielania usług opiekuńczych i bytowych. Rodzinny dom pomocy (*dom)* świadczy całodobową opieką dla trzech do ośmiu osób zamieszkujących wspólnie, potrzebujących pomocy ze względu na wiek lub niepełnosprawność. W zakresie usług bytowych *dom* zapewnia miejsce pobytu, wyżywienie oraz utrzymanie czystości, w ramach usług opiekuńczych udziela się pomocy w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych oraz pielęgnację, w tym pielęgnację w czasie choroby, kontakty z otoczeniem oraz umożliwia czynności wynikające z indywidualnych potrzeb. Usługi wykonywane w *domu* powinny być dostosowane do stanu zdrowia, sprawności fizycznej i intelektualnej danej osoby oraz uwzględniać indywidualne potrzeby, możliwości,

prawo do godności, wolności, intymności i poczucia bezpieczeństwa (I. Sierpowska, Pomoc społeczna. Komentarz. WKP 2017).

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, udzielanie świadczeń opiekuńczych wiąże się z zasadą subsydiarności. Korzystanie z usług rodzinnego domu pomocy jest możliwe po wyczerpaniu możliwości zapewnienia usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osoby zainteresowanej. W pierwszej kolejności opieka powinna być wykonywana przez rodzinę, a gdy jest to niemożliwe, wsparcia udzielają organy publiczne. Najpierw należy wykorzystać pomoc środowiskową – świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania danej osoby potrzebującej pomocy, w dalszej kolejności usługi są udzielane w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej dziennego pobytu, rodzinnych domach pomocy, a ostatecznie poprzez umieszczenie w domu pomocy społecznej.

Rodzinny dom pomocy stanowi ogniwo pośrednie pomiędzy usługami opiekuńczymi w miejscu zamieszkania a pobytem w domu pomocy społecznej. Sprawowanie opieki w rodzinnym domu pomocy w porównaniu z pobytem w domu pomocy społecznej pozwala na funkcjonowanie w warunkach zbliżonych do domu rodzinnego.

Usługi opiekuńcze i bytowe są udzielane przez osobę fizyczną lub organizację pożytku publicznego. Z dniem 4 października 2019 r. weszły w życie przepisy[1)] wprowadzające wymóg, aby rodzinny dom pomocy był prowadzony na podstawie umowy pomiędzy osobą fizyczną lub organizacją pożytku publicznego z gminą właściwą ze względu na miejsce położenia rodzinnego domu pomocy (art. 52 ust. 2a). Uregulowanie to respektuje zasadę udzielania pomocy, w tym usług opiekuńczych na terenie gminy miejsca zamieszkania, co wiąże się także z możliwością sprawowania nadzoru na wykonywaniem umowy o prowadzenie rodzinnego domu pomocy.

Propozycja autora petycji wynika z jego doświadczeń uzyskanych w prowadzeniu rodzinnego domu pomocy na terenie innej gminy niż ta, z którą podpisał umowę o prowadzenie domu pomocy.

Komisja Praw Człowieka, Praworządności i Petycji uznała za warte rozważenia możliwości podpisywania umów o prowadzenie rodzinnego domu pomocy również z gminą sąsiadującą z gminą właściwą dla położenia domu. Ponieważ nie wszystkie gminy są

[1)] ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. poz. 1620).

zainteresowane podpisaniem umowy o prowadzenie rodzinnego domu pomocy z podmiotami wykazującymi taką inicjatywę na własnym terenie gminy, Komisja uznała, że przyjęcie takiej inicjatywy stanowi wyjście naprzeciw zapotrzebowaniu na usługi opiekuńcze i bytowe w tej formie.

Jeżeli dana gmina nie zapewnia na swoim terenie możliwości korzystania całodobowo z usług bytowych i opiekuńczych prowadzonych w formie rodzinnego domu pomocy, osoba fizyczna lub organizacja pożytku publicznego może zawrzeć umowę o prowadzenie takiego domu z gminą sąsiadującą.

Autor petycji postulował zmianę art. 52 ust. 2a w kierunku umożliwienia prowadzenia rodzinnego domu pomocy na podstawie umowy zawartej przez uprawniony podmiot, osobę fizyczną albo organizację pożytku publicznego, z gminą właściwą *bez względu na miejsce położenia tego domu*. Jednak należy mieć na uwadze uwarunkowania wynikające z przepisów dotyczących działania samorządu terytorialnego, ustawy o samorządzie gminnym, ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz zasady funkcjonowania pomocy społecznej (sprawowanie nadzoru, dotacje celowe na realizację powierzonego zadania, zasada świadczenia pomocy w miejscu zamieszkania). Proponuje się więc nowelizację art. 52 polegającą na dodaniu przepisu ust. 2b, który pozwala na zawarcie umowy o prowadzenie rodzinnego domu pomocy odpowiedniemu podmiotowi z gminą sąsiadującą, pod warunkiem, że gmina właściwa ze względu na miejsce położenia domu, nie zapewnia na swoim terenie możliwości korzystania całodobowo z usług bytowych i opiekuńczych prowadzonych w tej formie.

Projekt ustawy zostanie poddany konsultacjom społecznym i ocenie skutków regulacji.

3. Oświadczenie o zgodności z prawem Unii Europejskiej

Zakres przedmiotowy projektowanej ustawy nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.